

Paul Auster
ČOVJEK U MRAKU

LIKOVİ

PISAC

OVEN BRIK

NAREDNIK TOBAK

KATJA

STARICA

MOLI

VIRDŽINIJA

DJUK

FLORA

LU

TAJTUS

MIRIJAM

Mrak.

PISAC

Sam sam u mraku, obrćem svijet u svojim mislima dok se borim s novim napadom nesanice, u još jednoj bijeloj noći u ovoj veličanstvenoj američkoj divljini. Gore, na spratu, moja kći i unuka spavaju u svojim sobama, takođe same, četrdesetsedmogodišnja Mirijam, moje jedino dijete, koja sama spava već pet godina, i dvadesettrogodišnja Katja, Mirijaminino jedino dijete, koja je nekad spavala s mladićem po imenu Tajtus Smol, ali Tajtus je sada mrtav, i Katja spava sama, slomljenog srca.

Ima, evo, više od godinu dana kako živim u ovoj kući, otkako su me otpustili iz bolnice. Prvo smo bili samo ja i Mirijam. Zatim je, tri mjeseca potom, Katja doživjela tragediju, napustila je studije filma u Njujorku i vratila se kući.

Noć je još uvijek mlada, i dok ležim tu, u krevetu, i posmatram tamu, tamu toliko gustu da se ni tavanica ne vidi, počinjem da se prisjećam priče koju sam sinoć započeo. Eto to radim kad me san izda. Ležim i pričam sebi priče.

Svjetlo. Čovjek u rupi.

PISAC

Čovjek se osvješčuje i shvata da leži na leđima, da zuri u vedro večernje nebo. Zove se Oven Brik, i pojma nema kako se našao na tom mjestu, ne sjeća se da je pao u tu cilindričnu šupljinu, za koju procjenjuje da je u prečniku široka oko tri i po metra. Sjedne. Na vlastito iznenađenje shvata da na sebi ima vojničku uniformu.

Brik ustaje da ispita gdje se nalazi, i dok to čini postaje svjestan predmeta koji mu viri iz prednjeg lijevog džepa pantalone. To je novčanik, njegov novčanik, i, pored

67 američkih dolara, u njemu je i vozačka dozvola izdata u državi Njujork, na ime Ovena Brika, rođenog 12. juna 1977.

Brik već zna da živi u Kvinsu, zna da je oženjen ženom po imenu Flora, i da je proteklih sedam godina radio kao profesionalni mađioničar.

Eksplozije u daljini, artiljerijska vatra.

OVEN BRIK

Upomoć!

Udaljeni zvuk sirene. Tišina.

NAREDNIK TOBAK

Kaplare! Kaplare Brik, vrijeme je za pokret. Ne brinite, izvući ćemo vas za čas.

Spušta konopac i pomaže mu da izađe.

NAREDNIK TOBAK

Kaplare, ja sam Serdž Tobak. Vaš narednik.

OVEN BRIK

Narednik? Šta ću ja ovdje?

NAREDNIK TOBAK

Saberi se, momče. Boriš se u ratu. Šta si ti mislio da je? Zabavni park?

OVEN BRIK

U kom ratu? Jesmo li u Iraku?

NAREDNIK TOBAK

Irak? Koga je briga za Irak?

OVEN BRIK

Amerika vodi rat u Iraku.

NAREDNIK TOBAK

Zajebi Irak. Ovo je Amerika.

OVEN BRIK

A rat?

NAREDNIK TOBAK

Amerika vodi rat protiv Amerike.

OVEN BRI

O čemu to govorite?

NAREDNIK TOBAK

Građanski rat, Brik. Zar baš ništa ne znaš? Ovo je već četvrta godina. Ali sada kad si se pojavio brzo će biti gotov. Ti si momak koji je će ga okončati.

OVEN BRIK

Otkud znate kako se zovem?

NAREDNIK TOBAK

U mom si vođu, tupane.

OVEN BRIK

A rupa? Šta sam radio u rupi?

NAREDNIK TOBAK

Standardna procedura. Svi novi regruti tako stižu.

OVEN BRIK

Ali ja se nisam prijavio. Nisam bio na regrutaciji.

NAREDNIK TOBAK

Naravno da nisi. Niko nije. Ali, tako se to radi. U jednom trenutku živiš svoj život, a u sljedećem si u ratu. Evo kako stvari stoje. Ti si dasa koga su odabrali za veliki posao. Ne pitaj me zašto, ali u generalštabu misle da si ti najbolji za zadatak.

Možda jer te niko ne poznaje...ili što imaš taj uglađeni izraz...Niko ne bi posumnjao da si ubica.

OVEN BRIK

Ubica?

NAREDNIK TOBAK

Tako je, ubica. Mada, meni se više sviđa riječ oslobodilac. Ili tvorac mira. Kako god, ali bez tebe rat nikad neće završiti.

OVEN BRIK

I koga treba da ubijem?

NAREDNIK TOBAK

Nije koga, već šta. Nismo čak ni sigurni kako se zove. Može biti Blejk...možda Blek...Blok...ili Paul. Ali imamo adresu. Ne bi trebalo da imaš problema. Sredićemo ti vezu u gradu, i tajni identitet, za nekoliko dana sve gotovo.

OVEN BRIK

A zbog čega ga treba ubiti?

NAREDNIK TOBAK

Jer posjeduje rat. On ga je smislio, sve što se dešava, ili što treba da se desi, sve je u njegovoj glavi. Eliminiši glavu i rat prestaje. Jednostavno.

OVEN BRIK

Kao da govoriš o Bogu.

NAREDNIK TOBAK

Nije on Bog, on je običan čovjek. Čitavog dana sjedi u sobi, sve zapisuje, i sve što napiše, ostvari se. Izvještaji obavještajne službe govore da ga muči krivica, ali ne može da prestane. Kad bi to kopile imalo hrabrosti da sebi raznese mozak...

OVEN BRIK

Kažete da je ovo priča?

NAREDNIK TOBAK

Da.

OVEN BRIK

Čovjek piše priču i mi smo u njoj?

NAREDNIK TOBAK

Tako nekako.

OVEN BRIK

I pošto bude ubijen...šta će biti s nama?

NAREDNIK TOBAK

Sve se vraća u normalu.

OVEN BRIK

Ili mi jednostavno nestanemo?

NAREDNIK TOBAK

Možda. To je rizik koji moramo prihvatiti. Sve ili ništa. Više od 13 miliona mrtvih do sada.

Narednik mu dodaje kesu sa stvarima.

NAREDNIK TOBAK

Tvoje nove prnje. Civilno odijelo...farmerke, plava majica, crveni džemper, kaiš, smeđa kožna jakna, cipele, pribor za brijanje, revolver kalibra 38 mm, kutija sa mecima...i dvadeset novčanica od pedeset dolara.

Dodaje papirić.

NAREDNIK TOBAK

Ime i adresa kontakta. Lu Frisk. Dobar čovjek. Čim stigneš u grad, idi do njega i on će ti sve objasniti.

OVEN BRIK

U koji grad? Nemam pojma gdje sam.

NAREDNIK TOBAK

U Velington. Samo se drži ovog puta, deset kilometara na sjever. Popodne si tamo.

OVEN BRIK

Da hodam do tamo?

NAREDNIK TOBAK

Izvini, povezao bih te, ali čekaju me.

OVEN BRIK

A doručak? Nešto.

NAREDNIK TOBAK

Izvini još jednom. Zaboravio. Drži se, vojniče. Ne izgledaš mi baš kao ubica, ali šta znam, ja uvijek griješim.

Mrak.

PISAC

Na spratu su se upravo otvorila vrata i čujem korake. Mirijam ili Katja? Prigušen zvuk muzike urina koji udara u šolju.

Rekao bih da je Katja. Jadna i napaćena Katja, otporna na san baš kao i njen nepokretni deda. Tokom proteklih nekoliko mjeseci, Katja i ja smo provodili vrijeme tako što smo zajedno gledali filmove. Tri, četiri filma zaredom. Trebalo bi da radim na svom rukopisu, memoarima koje sa Mirijam obećao da ću napisati kada sam otišao u penziju prije tri godine...ali sada kao da više nemam stomak da nastavim. Možda je to počelo poslije Sonjine smrti, ne znam, kraj bračnog života, sva ta samoća, odvratna samoća...

Gleda film sa Katjom. („Velika iluzija“, „Kradljivac bicikla“, „Apuov svijet“)

PISAC

Bijeg u film nije isto što i u knjigu. Knjige te prisiljavaju da im daš nešto zauzvrat, da vježbaš inteligenciju i imaginaciju, dok se film može gledati, i u njemu uživati, u stanju bezumne pasivnosti.

KATJA

Nežive stvari. Predmeti.

PISAC

Šta s njima?

KATJA

Predmeti kao sredstvo za izražavanje ljudskih emocija. To je jezik filma. Samo dobri reditelji znaju kako da to naprave, a Renoar i De Sika spadaju među najbolje, zar ne?

PISAC

Nesumnjivo.

KATJA

Sjeti se početnih scena iz Kradljivca bicikla. Glavni junak dobije ponudu za posao koju neće moći da prihvati ako ne otkupi svoj bicikl. Odlazi kući, pun samosažaljenja, a njegova žena ispred zgrade u kojoj stanuju, tegli dve preteške kante s vodom. Sve njihovo siromaštvo i sva borba te žene i njene porodice ogledaju se u tim kantama. Muž je toliko zaokupljen svojim problemima da se i ne sjeti da joj pomogne sve dok ne stignu do vrata. A i tada uzima samo jednu kantu...Nežive stvari, ljudske emocije. Onda se nađemo u zalogaonici. Žena prodaje čaršafe...radnik nosi zamotuljak prema policama...kamera kreće unazad i vidimo da se pružaju sve više i više, skroz do tavanice, i da su na svakoj od policama zavežljaji identični onome koji je žena donijela...kao da su sve porodice u Rimu prodale svoje posteljine, da je čitav grad u istom jadnom stanju kao glavni junak i njegova žena. U jednom kadru, dedra. Slika čitavog društva koje živi na rubu propasti. U jednom kadru.

PISAC

Nije loše, Katja. Ima tu nečega.

KATJA

Večeras mi je palo na um. Mislim da sam na tragu nečega. Primjere sam vidjela i u drugim filmovima.

PISAC

Hrabra si ti djevojka.

KATJA

Nemoj, deda. Ne želim da razgovaram o tome.

PISAC

O čemu?

KATJA

O Tajtusu. Drugi put, možda, ne sada. Dobro?

PISAC

U redu. Držimo se filmova.

KATJA

Riječi nisu potrebne...kad znaš šta radiš.

PISAC

Ima još nešto...sinulo mi je dok sam te slušao.

KATJA

Šta?

PISAC

Sve te scene...

KATJA

Šta s njima?

PISAC

Sve se tiču žena. Žene su te koje nose svijet. Bave se pravim stvarima dok njihovi nesposobni muškarci tumaraju naokolo i prave zbrku. Ili samo leže i ne rade ništa.

KATJA

Konačno, muškarac koji je shvatio.

PISAC

Nemojmo pretjerivati. Samo sam dodao fusnotu tvojoj teoriji.

KATJA

A kakav si ti bio muž, deda?

PISAC

Kao muškarci iz ovih tvojih filmova. Rasejan i lijn. Tvoja baka je sve radila.

KATJA

To nije istina.

PISAC

Jeste. Kad si ti bila s nama ponašao sam se najbolje moguće. Trebalo je da nas vidiš kad smo bili sami.

Mrak. Pisac pije vodu.

PISAC

Ne želim da počnem razmišljati o Sonji. Još uvijek je rano, ako sada popustim, misliću na nju satima. Držati se priče, to je jedino rješenje. Držati se priče.

Oven Brik...na putu za grad. Pita se kakav je to rat. Ko se bori protiv koga i oko čega. Opet Jug protiv Sjevera? Istok protiv Zapada? Plavi protiv Crvenih? Bijeli protiv Crnih?

Pojavljuje se Starica sa kolicima.

OVEN BRIK

Gospođo, molim vas...Izvinite. Recite mi, molim vas, kuda se ide za Velington?

STARICA

Velington? Ko te je to pitao?

OVEN BRIK

Niko me nije pitao. Ja pitam vas.

STARICA

Mene? Kakva ja imam veze s tim? Ja te i ne poznajem.

OVEN BRIK

Ni ja vas ne poznajem. Samo vas pitam da li je ovo put za Velington.

STARICA

To će te koštati pet dolara.

OVEN BRIK

Pet dolara da mi kažete da ili ne? Vi ste ljudi.

STARICA

Ovdje su svi ljudi. Ti nisi?

OVEN BRIK

Samo želim znati gdje se nalazim.

STARICA

Stojiš na putu, glupane.

OVEN BRIK

Da, dobro, stojim na putu, ali hoće li me taj put odvesti u Velington?

STARICA

Deset dolara.

OVEN BRIK

Deset dolara?

STARICA

Dvadeset.

OVEN BRIK

Nema šanse. Saznaću sam.

STARICA

Saznaćeš šta?

PISAC

Umjesto odgovora, Brik ponovo počinje da hoda, i dok ide kroz maglu, čuje kako žena prsne u smijeh, kao da je upravo čula dobar vic...Kad stigne u grad, podne je već uveliko prošlo. Vidi da je mjesto manje-više netaknuto, nije riječ o ratnoj zoni po kojoj padaju bombe...Nekoliko uništenih zgrada, izrovanih ulica, demoliranih barikada...Pješaci idu tamo vamo, u vazduhu se ne osjeća nikakva neposredna opasnost. Jedino...na ulicama nema automobila, ni kamiona, autobusa. Svi idu pješice...ili voze bicikle. Skoro je tri sata, ulazi u jedan prazan lokal. Sjedne za prazan šank. Iz kuhinje se pojavljuje jedna mlada žena.

OVEN BRIK

Šta je danas dobro?

MOLI

Mislte, šta danas imamo?

OVEN BRIK

Pa, kakva je ponuda.

MOLI

Salata od tunjevine, pileća salata, i jaja. Tunjevina je od juče, piletina od prekjuče, a jaja su jutros stigla. Spremićemo po želji, pečena, poširana, omlet. Jako, srednje, meko. Šta god i kako god.

OVEN BRIK

A slanina ili kobasica? Tost, paradajz?

MOLI

Samo sanjaj, dušo. Jaja su jaja. Nema drugo, samo jaja sa jajima.

OVEN BRIK

Onda, jaja.

MOLI

Kakva?

OVEN BRIK

Kajgana?

MOLI

Koliko?

OVEN BRIK

Tri...ne, četiri.

MOLI

Četiri? To je dvadeset dolara, samo da znate. A šta vi tražite u ovoj rupi?

OVEN BRIK

Jaja.

MOLI

Moli. Moli Vold.

OVEN BRIK

Moli...mogu li dobiti i šolju kafe?

MOLI

Žao mi je, nema. Čaj?

OVEN BRIK

Može. Nego...baš me zanima...koliko košta čaj?

MOLI

Pet dolara.

OVEN BRIK

Pet dolara? Ovdje sve košta pet dolara?

MOLI

Ti si kao malo glup, jel'?

OVEN BRIK

Vjerovatno.

MOLI

Prestali smo da koristimo novčanice od jednog dolara prije šest mjeseci. Gdje si ti bio, prijatelju? Stranac?

OVEN BRIK

Ne znam. Iz Njujorka sam.

MOLI

Baš iz Njujorka?

OVEN BRIK

Da.

MOLI

E, ovo je dobro. Lik iz Njujorka koji ne zna gdje mu je dupe a gdje glava.

OVEN BRIK

Ja sam...ovaj...bio sam bolestan. Znaš...nisam pratio šta se dešava.

MOLI

E, pa, za tvoju informaciju, gospodine Glupavi, mi smo u ratu. A Njujork ga je započeo.

OVEN BRIK

O?

MOLI

O, o...Secesija. To ti je ono kad jedna država proglasi nezavisnost od ostatka zemlje. Sada nas ima šesnaest i Bog zna kad će sve ovo završiti. Strašno je naporno.

OVEN BRIK

Sinoć je bilo dosta pucjave. Ko je pobijedio?

MOLI

Federalisti su napali, ali naša vojska ih je odbila. Sumnjam da će uskoro ponoviti nešto slično.

OVEN BRIK

Znači biće tiho.

MOLI

Barem za sada...ko će ga znati.

Oven jede. Moli se nasmije.

OVEN BRIK

Šta je toliko smiješno?

MOLI

Ništa. Toliko brzo jedeš da me podsjećaš na psa koga smo imali kad sam bila mala.

OVEN BRIK

Izvini, gladan sam.

MOLI

To sam shvatila.

OVEN BRIK

Treba mi prenoćište. Imaš li nešto?

MOLI

Na koliko dugo?

OVEN BRIK

Ne znam. Na jednu noć, možda na nedjelju, a možda zauvijek. Prerano je reći.

MOLI

Tebi, izgleda, baš ništa nije jasno.

OVEN BRIK

Šta mogu, bauljam u mraku. Ne znam ni koji je danas dan.

MOLI

Četvrtak. Devetnaesti april.

OVEN BRIK

To je dobro. A koja godina?

MOLI

Šališ se?

OVEN BRIK

Ne, nažalost. Koja je godina?

MOLI

Dvije hiljade sedma.

OVEN BRIK

Čudno.

MOLI

Zašto?

OVEN BRIK

Godina je dobra, ali sve ostalo je pogrešno. Slušaj, Moli...

MOLI

Slušam.

OVEN BRIK

Dobro. Evo, recimo, ako ti kažem – 11. septembar – da li ti to nešto posebno znači? Podsjeća na nešto?

MOLI

Ne baš.

OVEN BRIK

A Svjetski trgovinski centar?

MOLI

Blizanci? One dvije visoke zgrade u Njujorku?

OVEN BRIK

Da.

MOLI

Šta s njima?

OVEN BRIK

Još uvijek stoje?

MOLI

Naravno da stoje. Šta je tebi?

OVEN BRIK

Ništa. A u Iraku se ne vodi rat?

MOLI

Ne. Vidite, gospodine...

OVEN BRIK

Oven. Oven Brik.

MOLI

Dobro, Ovene. Ne znam koji je vaš problem, i ne znam šta vam se desilo u toj bolnici, ali da sam na vašem mjestu pojela bih tu kajganu prije nego što se ohladi. Idem sad u kuhinju da telefoniram. Jedan moj rođak je noćni recepcioner u jednom malom hotelu, tu, iza ugla. Možda imaju slobodnih soba.

OVEN BRIK

Zašto si tako ljubazna prema meni? I ne poznaješ me.

MOLI

Nisam ljubazna. Rođak mi da deset posto za svaku mušteriju koju mu dovedem.

Čist posao.

PISAC

Crta mu dijagram na salveti, put do hotela. Oven plaća kajganu i ostavlja joj napojnicu od deset dolara.

OVEN BRIK

Nadam se da ću te ponovo vidjeti.

MOLI

Ja sam uvijek tu.

PISAC

Hotel je šestospratnica, smješten u bloku sa loše osvijetljenim barovima. Oven Brik je pomalo iznenađen što službenik na recepciji uporno traži da mu unaprijed plati za noćenje. Pruži mu ključeve sobe broj 406, lift je u kvaru. Krevet je namješten, bijeli zidovi mirišu kao da su svježe okrečeni. Hvata ga neki razoran strah. Soba je toliko sumorna i odbojna da zamišlja kako je, tokom godina, na desetine ljudi uzimalo upravo ovu sobu, samo da bi izvršilo samoubistvo. Oskudan namještaj, jedan krevet i jedan rasturen ormar. Nigdje stolice, nigdje telefona. Tužno kupatilo u kojem, na bijelom umivaoniku, leži jedan minijaturni sapun, jedan bijeli peškir. Odluči da upali stari crno-bijeli televizor. Na ekranu nema nikakve slike. Sjedne na krevet. Neko pokuca na vrata.

VIRDŽINIJA

Zdravo, Ovene.

OVEN BRIK

Poznajem te? Čini mi se da te poznajem...ili me podsjećaš na nekoga.

VIRDŽINIJA

Virdžinija Blejn. Zar se ne sjećaš? Bio si zacopan u mene u drugom srednje.

OVEN BRIK

Bože blagi, Virdžinija Blejn.

VIRDŽINIJA

Zar me nećeš pustiti da uđem?

OVEN BRIK

Svakako, svakako.

VIRDŽINIJA

Kakvo jezivo mjesto. Zašto si, pobogu, ovdje odsjeo?

OVEN BRIK

Duga je to priča.

VIRDŽINIJA

Ove neće ići, Ovene. Moramo ti pronaći nešto bolje.

OVEN BRIK

Već sam platio za noć, a čisto sumnjam da će mi vratiti novac.

VIRDŽINIJA

Nema čak ni stolice.

OVEN BRIK

Možeš da sjedneš na krevet ako želiš.

VIRDŽINIJA

Hvala, ipak ću stajati.

OVEN BRIK

Šta ti radiš ovdje?

VIRDŽINIJA

Vidjela sam te kako ulaziš u hotel, i došla da...

OVEN BRIK

Ne, ne mislim to. Mislim, šta radiš ovdje, u Velingtonu? U ovoj zemlji koja bi trebalo da je Amerika, ali nije Amerika, barem ne ona koju sam ja znao.

VIRDŽINIJA

Ne mogu ti to reći. Bar za sada.

OVEN BRIK

Legnem u krevet sa svojom ženom, u Njujorku, vodimo ljubav, zaspim, i kad se probudim, ležim u nekoj rupi usred nedođije, obučen u uniformu. Šta se, kog vruga, dešava?

VIRDŽINIJA

Smiri se, Ovene. Znam da je zbunjujuće, ali navići ćeš se.

OVEN BRIK

Neću da se naviknem. Hoću da se vratim u svoj život.

VIRDŽINIJA

I hoćeš. Prije nego što misliš.

OVEN BRIK

Ali, ako ja mogu da se vratim, šta je s tobom?

VIRDŽINIJA

Ja ne želim da se vratim. Već dugo sam ovdje i više mi se dopada nego tamo gdje sam bila.

OVEN BRIK

Dugo? Znači, onda kad si prestala da dolaziš u školu, to nije bilo zato što si se odselila sa roditeljima?

VIRDŽINIJA

Ne.

OVEN BRIK

Strašno si mi nedostajala. Trebalo mi je tri mjeseca da skupim hrabrost i pozovem te da izađemo, i onda, kad sam bio spreman, ti si nestala.

VIRDŽINIJA

Nisam imala izbora.

OVEN BRIK

Šta te drži ovdje? Jesi li udata? Imaš li djece?

VIRDŽINIJA

Ne, nemam djece, ali bila sam udata. Muž mi je poginuo na početku rata.

OVEN BRIK

Žao mi je.

VIRDŽINIJA

I meni je žao. A malo mi je žao i što si ti oženjen. Nisam te zaboravila, Ovene.
Znam da je bilo davno, ali i ja sam željela da izađemo.

OVEN BRIK

Sad mi kažeš.

VIRDŽINIJA

Istina je. Šta misliš, čija je ideja bila da dođeš ovamo?

OVEN BRIK

Šališ se?

VIRDŽINIJA

Htjela sam ponovo da te vidim. A i mislila sam da si prava osoba za posao.

OVEN BRIK

Kakav posao?

VIRDŽINIJA

Ovene, dobro znaš o čemu govorim. Narednik Tobak...i Lu Frisk. Trebalo je da odeš pravo kod njega, sjećaš se?

OVEN BRIK

Bio sam umoran...i gladan.

VIRDŽINIJA

Nemaš sreće. Raspored nam je prilično gust i sad moramo do Friska.

OVEN BRIK

Ne mogu. Previše sam iscrpljen. Pusti me da malo odspavam, a onda...

VIRDŽINIJA

Stvarno ne smijem...

OVEN BRIK

Molim te, Virdžinija.

VIRDŽINIJA

Dobro. Dajem ti jedan sat. Vratću se tačno u pola šest.

OVEN BRIK

Hvala ti.

VIRDŽINIJA

Ali bez glupiranja. Važi?

OVEN BRIK

Naravno.

PISAC

Brik već ima plan, i izvjesne principe. Silazi požarnim stepenicama. Korača sporednim ulicama, vidi jednog dječaka, četiri vojnika sa puškama. Dolazi do lokala u kojem radi Moli. Opet je prazno.

OVEN BRIK

Moli!

MOLI

Da li je sve u redu?

OVEN BRIK

Da i ne.

MOLI

Šta to znači? Neki problemi u hotelu? Kakva je soba?

OVEN BRIK

Pusti hotel. Riječ je o situaciji koju sam ti već spomenuo. Jure me neki ljudi. Traže od mene da uradim nešto što ne želim. I sad znaju gdje sam odsjeo...što znači da više ne smijem da budem tamo. Zato sam se vratio, da te zamolim za pomoć.

MOLI

Zašto mene?

OVEN BRIK

Ti si jedina osoba koju ovdje znam.

MOLI

Ne znaš me. Poslužila sam te kajganom, našla ti smještaj, razgovarali smo pet minuta. Ne bih baš rekla da me znaš.

OVEN BRIK

U pravu si. Ne znam te. Ali gdje drugo da odem?

MOLI

Zašto bih ja rizikovala glavu? Ti imaš probleme sa policijom ili sa vojskom...ili si pobjegao iz bolnice. Zašto da ti pomažem?

OVEN BRIK

Ne znam. Jedino što mogu da ti ponudim je novac.

MOLI

E, pa to je već nešto drugo. O kojoj sumi govorimo?

OVEN BRIK

Ne znam, ti meni kaži.

MOLI

Mogla bih te smjestiti u svom stanu na noć dvije. Sofa je dovoljno dugačka, ali bez glupiranja. Živim s momkom, a on ima gadnu narav, shvataš, da ti nešto ne padne na pamet.

OVEN BRIK

Oženjen sam. Ne zanimaju me takve stvari.

MOLI

Ta ti je dobra.

OVEN BRIK

I koliko bi mi naplatila?

MOLI

Dvjesto dolara.

OVEN BRIK

Dvjesto dolara? To je velika suma...

MOLI

Uzmi ili ostavi.

OVEN BRIK

Dobro, uzimam.

Mrak.

PISAC

Iznenada, hitna potreba da ispraznim bešiku. Prazna flaša soka na podu pored kreveta, ali kada ispružim ruku i pokušam da je napipam, ne mogu. Jedino rješenje je da upalim noćnu lampu, ali čim to uradim, zauvijek ću uništiti sve šanse da ponovo zaspim. O, dobro, tu se ne može baš ništa. Palim lampu. Postajem slijep. Razgrnem pokrivač, skidam poklopac sa boce, gurnem alatku unutra i počnem da mokrim. Dok izvlačim penis iz boce, gledam svog starog druga i pitam se hoću li još neki put u životu imati seksualni odnos, hoću li opet susresti ženu koja će htjeti da pođe sa mnom...Zbog čega si morala da umreš, Sonja? Zašto ja nisam otišao prvi?

Nemam namjeru da se pretvaram kako razvod nije okrutna stvar. Ričard je napustio Mirijam prije pet godina i čovjek bi pomislio da se do sada već navikla, da se vratila u igru, da je pokušala da reorganizuje svoj život. Ali, sva njena energija otišla je na predavanja i pisanje, i kad god spomenem temu novog muškarca sva se naroguši. Na sreću, Katja je već bila napunila 18 godina i dovoljno snažna da prihvati taj udarac. Mirijam je mnogo teže podnijela kada smo se Sonja i ja rastali.

Mirijam i Ričard su ponovili grešku koju smo napravili Sonja i ja: uzeli su se veoma mladi. Nas dvoje smo imale 21 godinu. Ričard je bio nešto stariji, dvadeset i četiri, dvadeset pet, čini mi se...i za godinu dana dobili su svoju bebu.

Zurim u pukotinu na zidu. Dajte mi moju priču. To je sve što mi sada treba, moja pričica, da rastjera duhove.

Mrak.

Negdje u daljini čujem zvuk kamiona koji vozi po pustom seoskom putu. Oven sjedi u bistrou, posmatra Moli Vold koja briše stolove i šank. Onda izlaze napolje, u tišini hodaju dok ga ona vodi do dvog stana.

OVEN BRIK

Moli, mogu li da te pitam nešto?

MOLI

Zavisi šta.

OVEN BRIK

Jesi li čula nekad za Drugi svjetski rat?

MOLI

Jel' ti misliš da sam retardirana? Debil? Naravno da sam čula.

OVEN BRIK

A za Vijetnam?

MOLI

Moj djed je bio tamo.

OVEN BRIK

A ako bih ti rekao Njujorški jenkiji, šta bi rekla?

MOLI

To svi znaju.

OVEN BRIK

Šta bi rekla?

MOLI

Njujorški jenkiji? To su one curice što plešu.

OVEN BRIK

A Roketsi su bejzbol tim, jel da?

MOLI

Tačno.

OVEN BRIK

Još samo jedno pitanje.

MOLI

Stvarno si davež, znaš?

OVEN BRIK

Izvini. Znam da misliš da sam glup, ali nisam kriv...

MOLI

Nisi, takav si se rodio.

OVEN BRIK

Ko je predsjednik?

MOLI

Predsjednik? O čemu govoriš? Nemamo predsjednika.

OVEN BRIK

Nemamo. Pa ko je onda na čelu vlade?

MOLI

Premijer, glupane. S koje si ti planete pao?

OVEN BRIK

Shvatam. Nezavisne države imaju premijera. A federalisti? Imaju li oni i dalje predsjednika?

MOLI

Naravno,

OVEN BRIK

Kako se zove?

MOLI

Buš.

OVEN BRIK

Džordž V. Buš?

MOLI

Da.

PISAC

Nastavljaju hodati u tišini. Nekoliko minuta kasnije Moli mu pokaže jednu trospratnicu drvene konstrukcije. Otključava ulazna vrata, vodi ga do stana u kome stanuje sa svojim momkom. Stan je mali, ali uredan. Nema televizora ni radio aparata.

MOLI

Svi televizijski tornjevi su dignuti u vazduh prve nedjelje rata, a vlada nema dovoljno para da ih popravi.

OVEN BRIK

Možda će imati kad rat završi.

MOLI

Možda. Ali, znaš šta, nikoga više nije briga. Na početku je bilo teško, o Bože, nema televizije, ali onda se navikneš. Poslije godinu dvije počne i da ti se dopada. Taj mir, mislim. Ako ti je do vijesti čitaš novine, ako hoćeš da gledaš film, ideš u kino. Nema više izležavanja ispred ekrana. Znam da su mnogi stradali, ali možda je ipak vrijedilo. Možda. Ako rat uskoro ne završi sve će otići do vraga...Idem sad.

OVEN BRIK

Gdje ćeš?

MOLI

Na večeru sa momkom. Trebamo se naći za manje od sat vremena, na drugom kraju grada. Tu ti je posteljina, čaršaf, jastuk...Krevet nije najbolji.

OVEN BRIK

Tako sam umoran da bih zaspao i na kamenju.

MOLI

U kuhinji imaš nešto hrane. Možeš napraviti sendvič.

OVEN BRIK

Koliko će me to koštati?

MOLI

Već si mi dovoljno platio.

OVEN BRIK

A za doručak sutra ujutro?

MOLI

Nemam bog zna šta, samo kafu i tost.

PISAC

Moli izađe iz stana, Oven razgleda stan, traži novine, neku informaciju koja će mu pomoći da shvati ovu zbunjujuću zemlju u kojoj se našao. Zatim ode u kuhinju da podgrije konzervu supe i napravi sendvič. Pošto opere sudove na zidu ugleda bijeli telefon i zapita se šta bi se desilo ako bi probao nazvati Floru. Diže slušalicu, okreće broj svog stana, glas sa druge strane kaže – broj nije u funkciji.

Poslije zaspi. Probudi ga zvuk ključa koji se okreće u bravi. Čuje korake, prigušeni muški glas.

DJUK

Ne sviđa mi se to! Ne sviđa! Dvjesto dolara?! Kako znaš da je bezopasan? Rizično je, Moli. Ne sviđa mi se to!

PISAC

Onda se utišaju. Čuju se zvuci kopulacije, Djuk koji stenje, Moli koja dahće, škripanje madraca i opruga. Oven ponovo zaspi. Sanja. Hoda ulicom obučen u svoj mađioničarski kostim Velikog Zavela, traži svoju zgradu. Nestala je. Na njenom mjestu drvena jednospratnica na kojoj piše – Panamerička zubna klinika. Ulazi i vidi Floru u zubarskoj uniformi.

FLORA

Drago mi je da ste došli, gospodine Brik. Sjednite, molim vas, Šteta, ali čini mi se da ćemo morati da vam izvadimo sve zube.

OVEN BRIK

Sve?

FLORA

Da, sve. Ali ne brinite. Kada završimo doktor će vam stvoriti novo lice,

PISAC

San tu prestaje. Neko trese Brika za ramena.

DJUK

Odjebi iz mog stana!

OVEN BRIK

Molim?

DJUK

Gubi se, čuješ li?!

OVEN BRIK

Platio sam.

DJUK

Za jednu noć. Noć se završila, sad se gubi.

OVEN BRIK

Samo malo...Moli mi je obećala doručak. Pusti me da popijem kafu i idem.

DJUK

Nema kafe. Ništa nema.

OVEN BRIK

Platiću.

DJUK

Jel ti ne razumiješ šta ti govorim?

MOLI

Prestani, Djuk! Ne moraš biti grub.

DJUK

Začepi! Ti si zabrljala i sad ja moram sređivati stvari.

MOLI *Ovenu*

Izvini. Mislim da je bolje da pođeš.

OVEN BRIK

Ne shvatam, Dam ti sav novac, a ti me izbaciš. Nema logike.

DJUK

Šta je u ovom rancu?

OVEN BRIK

Moje stvari.

DJUK

Tvoje stvari? Neće biti.

OVEN BRIK

Kako misliš?

DJUK

Sada su moje.

OVEN BRIK

Ne možeš tako. Sve što imam je u tom rancu.

DJUK

Onda probaj da mi ga uzmeš.

PISAC

Krupni čovjek baca Brika na pod sa samo tri udarca. Bol preplavljuje svaki kutak mađioničarevog tijela. Dok leži krvav vidi i dio slomljenog zuba. Kad izađe iz zgrade, ispred njega, prekrštenih ruku, naslonjena na vrata vojnog džipa, stoji Virdžinija Blejn.

VIRDŽINIJA

Bez glupiranja. Obećao si mi.

OVEN BRIK

Virdžinija? Otkud ti ovdje?

VIRDŽINIJA

Dogovorili smo se da se nađemo juče. Izradio si me.

OVEN BRIK

Nešto se dogodilo i morao sam da pođem.

VIRDŽINIJA

Hoćeš da kažeš, ja sam se dogodila i ti si pobjegao. Ne izgledaš baš dobro.

OVEN BRIK

Ne izgledam.

VIRDŽINIJA

Taj Rotstajn je prilično grub momak.

OVEN BRIK

Ko je Rotstajn?

VIRDŽINIJA

Djuk. Molin momak.

OVEN BRIK

Poznaješ ga?

VIRDŽINIJA

On radi s nama. Jedan je od najboljih.

OVEN BRIK

On je životinja.

VIRDŽINIJA

Sve je to bila samo gluma, Ovene. Da naučiš lekciju.

OVEN BRIK

Koju lekciju? Slomio mi je zub,

VIRDŽINIJA

Budi sretan, samo jedan.

OVEN BRIK

Baš divno.

VIRDŽINIJA

Ne možeš pobijediti. Kud god pođeš, neko te posmatra. Nikad nam nećeš umaći.

OVEN BRIK

To ti kažeš.

VIRDŽINIJA

Vrijeme je da razgovaraš sa Friskom.

OVEN BRIK

Ne još. Ne mogu. Lice mi krvari, muda mi gore. Prvo moram da se dovedem u red, da se okupam...Jesi li na mojoj strani?

VIRDŽINIJA

Naravno da sam na tvojoj strani. Lu može da pričeka još malo. Važno je samo da ga vidiš prije mraka,

PISAC

Dok se voze prema njenoj kući Virdžinija mu objašnjava građanski rat, Izbori 2000, neredi, otcjepljenje, napad Federalne vojske, Njujork bombardovan, osamdeset hiljada mrtvih, nova otcjepljenja, pridruživanje Nezavisnim državama. Evropska unija priznaje postojanje nove države...Federalisti ne poštuju rezoluciju UN-a.

Stigli su u ulicu u bogataškom predgrađu, punu velikih kuća, sa njegovanim travnjacima, cvijećem, mnoštvom tragova dobrog života. Nekoliko srušenih kuća, tragovi bombardovanja.

OVEN BRIK

Izgleda da ti sasvim dobro ide. Lijepa kuća.

VIRDŽINIJA

Muž je bio advokat, zarađivao je velike pare.

PISAC

Ulaze u kuću. Topla kupka, leženje u vodi, dvadeset, trideset minuta, nepomičan, smiren, sam. Poslije navlači bijeli frotirni mantil Virdžijinog pokojnog muža. Ona mu je spremila tost i kafu. Ispituje ga o njegovoj ženi, Flori.

OVEN BRIK

Upoznao sam je na Menhetnu, prije tri i po godine. Na jednom dječijem rođendanu, kod nekih bogataša. Ja sam bio mađioničar, a ona je posluživala hranu.

VIRDŽINIJA

Je li lijepa?

OVEN BRIK

Za mene jeste.

VIRDŽINIJA

Voliš li je?

OVEN BRIK

Naravno.

VIRDŽINIJA

I ona tebe?

OVEN BRIK

Da, najčešće. Temperamentna je, zna da upadne u neke sumanute tirade. Kad se posvađamo, uvijek mi se čini da se za mene udala samo zbog američkog državljanstva. Ali, to nije često. Jednom u deset dana.

VIRDŽINIJA

A djeca?

OVEN BRIK

U planu su. Pokušavamo.

VIRDŽINIJA

Nemojte odustati. Ja sam napravila tu grešku. Predugo sam čekala, i vidi me sad. Bez muža, bez djece, bez ičega.

OVEN BRIK

Još uvijek si mlada. Još si najljepša cura u kraju.

PISAC

Zvono na vratima. Virdžinija ustane.

VIRDŽINIJA

Sranje! Pozvala sam ga dok si se kupao. Rekla sam mu da dođe kasnije, ali izgleda da nije mogao da sačeka. Žao mi je, Ovene. Htjela sam da imam nekoliko sati s tobom, da te zavedem, da ti skinem pantalone, da se tucamo do nesvijesti. Stvarno sam to željela. Sjeti se toga, kad se vratiš.

OVEN BRIK

Kad se vratim? Idem kući?

VIRDŽINIJA

Lu će ti objasniti. To je njegov posao. Ja samo radim u kadrovskoj.

LU

Vi mene izbjegavate, kaplare?

OVEN BRIK

Nisam ja kaplar. I vi to znate. Nikad u životu nisam bio vojnik.

LU

U svom svijetu ne, ali u ovom vi ste kaplar, pripadnik oružanih snaga Nezavisnih Država Amerike.

OVEN BRIK

Ovo mi se ne sviđa. Neko se nalazi u mojoj glavi. Ukrao mi je čitav život. Ko mi to radi?

LU

Smirite se. Imate sva prava da budete zbunjeni. Zato sam ja tu. Ja ću vam sve objasniti. Ne želimo da patite. Da ste došli kod mene onda kada je trebalo nikada ne biste ni sanjali taj san. Razumijete?

OVEN BRIK

Ne baš. Gdje je Virdžinija?

LU

Otišla je. Ona ima mnogo posla, a i ovo nije njena briga.

OVEN BRIK

Nije se ni pozdravila.

LU

Zaboravite na Virdžiniju. Moramo da razgovaramo o važnijim stvarima.

OVEN BRIK

Rekla mi je da ću se vratiti. Je li to tačno?

LU

Jeste. Ali najprije vam moram reći zbog čega. Pažljivo slušajte, a onda mi pošteno odgovorite. Jesmo li mi u stvarnom svijetu ili nismo?

OVEN BRIK

Otkud ja znam? Sve djeluje stvarno. Sve tako i zvuči. Sjedim ovdje, u svom tijelu, ali takođe, i ne mogu da budem ovdje, je li tako?

LU

Ovdje ste. A mjesto vam je i negdje drugo.

OVEN BRIK

Ne može i jedno i drugo.

LU

Je li vam poznato ime Đordano Bruno?

OVEN BRIK

Ne.

LU

Italijanski filozof iz 16. vijeka. Zastupa je tezu da, ako je Bog beskonačan, onda mora postojati i beskrajn broj svjetova.

OVEN BRIK

Ima smisla, pod uslovom da vjerujete u Boga.

LU

Zbog te ideje je spaljen na lomači. Ali to ne znači da nije bio u pravu, zar ne?

OVEN BRIK

Zašto mene pitate? Ja se u to ne razumijem.

LU

Sve dok se niste probudili u rupi, čitav vaš život proticao je u jednom svijetu. Ali, kako možete da budete sigurni da je taj svijet jedini koji postoji?

OVEN BRIK

Zato što..zato što je to jedini svijet koji znam.

LU

Sada znate za još jedan. Šta vam to govori?

OVEN BRIK

Ne razumijem.

LU

Ne postoji samo jedna stvarnost. Ima mnogo svjetova, i svi postoje paralelno jedan s drugim. I svaki svijet je odsanjao, ili zamislio...ili napisao neko ko se nalazi u nekom drugom svijetu. Svaki svijet je kreacija uma.

OVEN BRIK

Zvučite kao narednik Tobak. Rekao mi je da se rat nalazi u glavi jednog čovjeka, i ako njega eliminišem, rat će prestati. Najluđa stvar koju sam čuo u životu.

LU

Tobak možda i nije najbistriji vojnik, ali ono što vam je rekao – tačno je.

OVEN BRIK

Ako hoćete da povjerujem u takvu ludost, naprije mi morate dati neki dokaz.

LU pokazuje fotografiju Pisca (Paula Austera)

OVEN BRIK

To nije dokaz. To je samo neki čovjek.

LU

Zove se Paul Auster.

OVEN BRIK

Tobak je rekao drugačije. Blejk...ili Blenk.

LU

Dugo smo sumnjali u pogrešnu osobu. Sada smo sasvim sigurni. Auster je taj.

OVEN BRIK

Onda mi pokažite priču. Izvadite rukopis i pokažite mi rečenicu u kojoj se spominje moje ime.

LU

U tome i jeste problem. Auster ništa ne zapisuje. Priča priču u svojoj glavi.

OVEN BRIK

Kako znate?

LU

Vojna tajna. Želite da se vratite, jel tako? E, pa, ovo je jedini način.

OVEN BRIK

U redu. Čisto teoretski, ako bih pucao u tog čovjeka...Šta se dalje dešava? Ako je on taj koji je stvorio vaš svijet, kad umre i vi prestajete da postojite.

LU

Nije on izmislio ovaj svijet. Izmislio je samo rat. I izmislio je vas. Zar ne shvatate? Ovo je vaša priča, ne naša. Izmislio vas je da biste ga ubili.

OVEN BRIK

Je li to onda samoubistvo?

LU

Na neki način, da.

OVEN BRIK

Kažite mi nešto o tom čovjeku.

LU

E, to je već bolje. Konačno ste se urazumili.

OVEN BRIK

Samo mi recite.

LU

U kući žive ožalošćene, povrijeđene duše, i svake noći Pisac leži budan u mraku, pokušava da ne razmišlja o prošlosti i smišlja priče o drugim svjetovima.

OVEN BRIK

Zašto je u invalidskim kolicima?

LU

Automobilska nesreća.

OVEN BRIK

Ako pristanem da ubijem tog čovjeka, pustićete me da se vratim?

LU

Takav je dogovor. Ali ne pokušavajte da nas prevarite. Ako prekršite obećanje, uhvatićemo vas. Dva metka. Jedan za vas i jedan za Floru. Bam, bam.

OVEN BRIK

Ali onda bi se rat nastavio?

LU

Ne obavezno. Neki smatraju da bi se isti efekat postigao ako bismo umjesto Pisca eliminisali vas. Priča bi završila i rat bi bio gotov. Spremni smo na rizik.

OVEN BRIK

Kako ću se vratiti?

LU

U snu.

OVEN BRIK

Ali već sam spavao i oba puta se probudio na istom mjestu?

LU

To je slučaj sa normalnim snom. Ja vam pričam o farmakološki izazvanom snu.
Daćemo vam injekciju. Djeluje slično kao anestezija.

OVEN BRIK

Zvuči zabavno.

LU

Jeste li spremni, kaplare?

OVEN BRIK

Imam li izbora?

PISAC kašlje. Gleda film sa unukom.

PISAC

Prestao sam pušiti prije 15 godina, ali pošto je Katja sada tu sa svojim cigaretama,
vratio sam se starom...

Neki filmovi su dobri kao knjige, Katja. Kao najbolje knjige.

KATJA

Da, znam.

PISAC

Suptilno i dirljivo...poput Tolstojeve pripovjetke

Ne, nisam zaboravio. Ovaj kašalj me je odvuкао u drugu orbitu, ali sada sam tu, i
Oven Brik je još uvijek sa mnom. Kako da spriječim svoj um da pojuri kud god
hoće, kad god hoće? Um ima svoju sopstvenu pamet. Da, živov je pun razočarenja.

Injekcija je već ubrizgana. Brik pada u crnilo, nekoliko sati kasnije otvara oči i shvata da je u krevetu sa Florom.

FLORA

Ovene, jesi li to zaista ti? Izludjela sam, skroz. Šta se dogodilo? Sav si izubijan.

OVEN BRIK

Injekcija je bila stvarna. I naređenje da ubijem bilo je stvarno. Znam da zvuči nevjerovatno, ali sve je istina. Svaka riječ.

FLORA

I ti očekuješ da ti povjerujem?

OVEN BRIK

I sam jedva vjerujem. Ali, Flora, sve se to dogodilo, baš kao što sam ti ispričao.

FLORA

Jel ti misliš da sam ja idiot?

OVEN BRIK

Ne mislim da si idiot.

FLORA

Ili si poludio?

OVEN BRIK

I nisam poludio.

FLORA

Zvučiš kao oni ludaci što pričaju kako su ih oteli vanzemaljci. Kako su izgledali Marsovci, Ovene? Jesu imali velike svemirske brodove?

OVEN BRIK

Nije smiješno, Flora.

FLORA

Ko kaže da je smiješno? Hoću samo da znam gdje si bio.

OVEN BRIK

Već sam ti rekao. Zar misliš da nisam bio u iskušenju da smislim neku drugu priču? Neku glupost, kako su me opljačkali, kako sam izgubio pamćenje, ili kako me udario auto. Kako sam pao u podzemnoj. Nešto takvo? Ali ja sam odlučio da ti ispričam istinu.

FLORA

Prebili su te, ipak. To je to. I sve si samo sanjao.

OVEN BRIK

Ali otkud mi onda ovo na ruci? To mi je stavila sestra posle injekcije. To je posljednje čega se sjećam. Vidiš li, tu su me uboli.

FLORA

To ništa ne dokazuje.

OVEN BRIK

Ali se desilo.

FLORA

U redu. Možda je bolje da više ne pričamo o tome. Kući si i to mi je jedino važno. Dušo, nemaš pojma kako mi je bilo ova dva dana. Poludila sam od brige. Mislila sam da si mrtav. Da si me napustio. Mislila sam da si s nekom drugom. A sada si se vratio. Kraj priče, u redu?

OVEN BRIK

Ne, Flora, nije u redu. Vratio sam se, ali priča nije gotova. Moram da odem u Vermont i ubijem Pisca. Ne znam koliko vremena imam, ali ne mogu da sjedim i čekam. Ako to ne uradim, doći će po nas. Metak za tebe i metak za mene. Tako mi je rekao Frisk, i nije se šalio.

FLORA

Kladim se da taj Pisac i ne postoji.

OVEN BRIK

Vidio sam njegovu sliku.

FLORA

Slika nije nikakav dokaz.

OVEN BRIK

To sam i ja rekao.

FLORA

Ako je to neki poznat pisac, lako ćemo provjeriti, zar ne? Sigurno ga ima na internetu. Hajde da pogledamo.

Pretražuju na internetu, dobijaju gomilu podataka...

FLORA

Izgleda da sam pogriješila, ha?

OVEN BRIK

Vjeruješ li mi sad? Nisam mogao izmisliti sve ovo. Ja sam samo tip koji izvodi mađioničarske trikove za malu djecu. Ne čitam knjige, ne znam ništa o piscima, ne zanima me politika. Ne znam kako, ali upravo sam se vratio iz zemlje u kojoj je rat i sad moram ubiti jednog čovjeka.

FLORA

Nikoga ti nećeš ubiti.

OVEN BRIK

Moraću.

FLORA

Nećeš nikoga ubiti. Ostavićeš na miru tog čovjeka.

OVEN BRIK

Ne mogu.

FLORA

Zbog čega misliš da sam se udala za tebe? Jer si divan, dobar, pošten čovjek. Nisam se udala za ubicu. Udala sam se za tebe. Ne mogu dozvoliti da ubiješ nekoga.

OVEN BRIK

Nemam izbora.

FLORA

Ne govori tako. Svi imaju izbor. Osim toga, zašto misliš da ćeš biti u stanju da uradiš tako nešto? Nema šanse, Ovene. Nisi ti sposoban za to, hvala Bogu.

OVEN BRIK

I šta onda da uradim?

FLORA

Ništa.

OVEN BRIK

Kako misliš ništa?

FLORA

Nastavljamo da živimo. Ti radiš svoj posao, ja svoj. Jedemo i spavamo, plaćamo račune. Peremo sudove i usisavamo stan. Pravimo bebu. Staviš me u kadu, pereš mi kosu. Ja ti ribam leđa. Ti učiš nove mađioničarske trikove. Idemo u posjetu tvojima, slušamo kako se tvoja mama žali na zdravlje. Tako. Ništa.

PISAC

I tako Brik i Flora plove kroz svoje bračno ništa, taj mali život na koji ga je naveo zdrav razum žene koja ne vjeruje u druge svjetove, koja zna da postoji samo ovaj svijet čiji sastavni dio čine dosadni rutinski poslovi i kratke razmirice i novčani problemi, i da je uprkos bolu, dosadi i razočarenjima, život u ovom svijetu za nas nešto najsličnije raj.

Dok sjedi s Florom u dnevnoj sobi i pokazuje joj novi trik sa kartama, neko kuca na vrata.

OVEN BRIK

Ne otvaraj. Bježi u spavaću sobu i spusti se požarnim stepenicama.

FLORA

Dosta je bježanja.

PISAC

Otvori vrata. Na pragu stoje dvojica muškaraca, Lu Frisk i Djuk Rotstajn, sa pištoljima u ruci.

FLORA

Ko ste vi?

LU

Sjedi pored muža. Treba da popričamo s njim i jednom poslu.

FLORA

Šta se događa?

OVEN BRIK

Ti pištolji nisu igračke, moraš ih poslušati. Ovo su moji prijatelji, Djuk i Lu. Sjećaš se kad sam ti pričao o njima? E, pa, došli su.

FLORA

Isuse.

LU

Drago mi je da nas se sjećaš. Počeli smo da sumnjamo.

OVEN BRIK

Lica nikad ne zaboravljam.

DJUK

Kako zub?

OVEN BRIK

Mnogo bolje.

DJUK

Žao mi je što sam te tako jako udario. Ali, naređenja su naređenja, morao sam da radim svoj posao. Zastrašivanje, razumiješ? Izgleda da baš i nije upalilo, zar ne?

LU

Jeste li već bili u situaciji da neko uperi pištolj u vas?

OVEN BRIK

Vjerovali ili ne, ovo je prvi put.

LU

Prilično dobro to podnosite.

OVEN BRIK

Toliko sam puta to odvratio u glavi, da imam osjećaj kao da se već desilo.

LU

Znači očekivali ste nas?

OVEN BRIK

Naravno. Jedino me čudi da se niste pojavili ranije.

LU

Mislili smo da vam damo mjesec dana, da se pripremite. Zadatak je težak. Ali, mesec je prošao, a rezultate nismo vidjeli. Želite nam objasniti?

OVEN BRIK

Ne mogu to uraditi. To je sve. Jednostavno ne mogu.

LU

Dok ste se vi ovdje izležavali, rat je krenuo nagore. Federalisti su krenuli u ofanzivu. Milion i po ljudi je poginulo dok se vi borite sa savješću. Morate to učiniti, Brik.

OVEN BRIK

Žao mi je, prosto ne mogu.

LU

Sjećate se koje su posljedice, zar ne?

OVEN BRIK

Da, zato ste došli.

LU

Još ne. Dajemo vam nedjelju dana. Ako s Piscem ne bude gotovo do ponoći 28-og, Djuk i ja se vraćamo, sljedeći put sa napunjenim pištoljima. Čujete li me, kaplare? Za nedjelju dana, inače vi i vaša žena umirete bez razloga.

Mrak. WEB stranica Paul Auster.

PISAC

Ne znam koliko je sati, ne vidim sat u mraku. Vebsajt je bio Mirijamina ideja. Nisam znao šta bih rekao. Mogao sam samo da je zagrlim. Sonja je, naravno, plakala. Uvijek je plakala kad je srećna. Ne bi trebalo to da radim. Obećao sam sebi da neću upasti u zamku razmišljanja o Sonji. Mogao bih početi da urlam i da razbudim djevojke, ili da narednih nekoliko sati potrošim u smišljanju sve čudnovatijih i izopačenijih načina da se ubijem. Taj zadatak je povjeren Briku, protagonistu večerašnje priče. Možda je to objašnjenje zbog čega su on i Flora uključili kompjuter i potražili Mirijamin vebsajt. Čini mi se da je važno da me moj junak upozna malo bolje, da sazna protiv kakvog to čovjeka ide. Priča je o čovjeku koji mora da ubije osobu koja ga je stvorila, i zašto bismo se pretvarali da ja nisam ta osoba? S mojim ulaskom u priču, priča postaje stvarna. Ili ja postajem nestvaran.

FLORA

Šta ćemo da radimo, Ovene? Ne možemo samo da sjedimo i čekamo da se vrate. Ne želim da umrem. Glupo je...Ne znam...možda bismo mogli da pobjegnemo i sakrijemo se.

OVEN BRIK

Ne vrijedi. Pronaći će nas.

FLORA

Onda ćeš možda i morati da ubiješ onog starca.

OVEN BRIK

Bila si protiv...

FLORA

Tada ništa nisam znala. Sada znam.

OVEN BRIK

Ne mogu...ako to I uradim, zavišiću u zatvoru.

FLORA

Kako znaš da će te uhvatiti?

OVEN BRIK

Prestani.

FLORA

Onda unajmi nekoga da to uradi umjesto tebe.

OVEN BRIK

Prestani! Nikoga nećemo ubiti, je li ti jasno?

FLORA

Šta ćemo onda?

OVEN BRIK

Ideš kod majke u Buenos Ajres.

FLORA

Ali upravo si rekao da će nas pronaći.

OVEN BRIK

Ti ih ne zanimaš. Čim se razdvojimo, s tobom se više neće gnjaviti.

FLORA

Šta to govoriš? A ti?

OVEN BRIK

Smisliću nešto. Neću dozvoliti da me ubiju dva manijaka, to ti obećavam. Ti samo idi i kad se vratiš, biću ovdje, čekaću te.

FLORA

Ne dopada mi se to.

OVEN BRIK

Ne mora ti se dopadati. Moraš to učiniti.

FLORA

Nemoj me prisiljavati.

OVEN BRIK

Bez suza. Kad se vratiš kući, sve će biti gotovo.

Mrak.

PISAC

Brik tek treba da napuni trideset godina, i još nijednom u životu nije pomislio da se ubije. Sada mu je to postala glavna preokupacija, I naredna dva dana provodi u stanu pokušavajući da smisli najefikasniji i najbezbolniji način odlaska s ovog svijeta. Razmišlja o tome da kupi pištolj i puca sebi u glavu. Razmišlja o trovanju. O tome da prereže vene. Popiješ pola flaše votke, saspeš u grlo dvadeset – trideset tableta za spavanje, uđeš u toplu kupku i prerežeš vene oštrim nožem. Kažu da se ne osjeti ništa.

VIRDŽINIJA

Dobro jutro, Ovene. Imaš li malo vremena?

OVEN BRIK

Virdžinija, nisam očekivao da ću te ponovo vidjeti.

VIRDŽINIJA

Nadam se da te ne prekidam u nečemu?

OVEN BRIK

Ne, ne, krenuo sam u šetnju.

VIRDŽINIJA

Treba da popričamo...da ti nešto pokažem. Izgledaš mnogo bolje. Vidim da si i zub sredio.

OVEN BRIK

Da li je i tebi Frisk dao injekciju?

VIRDŽINIJA

Nije važno. Važno je zašto sam tu.

OVEN BRIK

Da me dokrajčiš, pretpostavljam.

VIRDŽINIJA

Griješiš. Došla sam jer se osjećam krivom. Ja sam te u ovo uvalila, i sad hoću da te pokušam izvući iz svega.

OVEN BRIK

Ali ti radiš za Friska.

VIRDŽINIJA

Ne, to je samo gluma.

OVEN BRIK

Šta to znači?

VIRDŽINIJA

Zar moram da ti nacrtam?

OVEN BRIK

Ti si dvostruki agent?

VIRDŽINIJA

U neku ruku.

OVEN BRIK

Nemoj mi reći da si na strani Federalista.

VIRDŽINIJA

Naravno da nisam. Mrzim te proklete ubice.

OVEN BRIK

Pa za koga onda radiš?

VIRDŽINIJA

Polako, Ovene. Moraš mi dati malo vremena. Prvo ono što je važnije.

OVEN BRIK

Slušam.

VIRDŽINIJA

Da, ja sam te predložila za posao. Ali nisam znala o čemu je riječ. Nešto veliko, rekli su, nešto važno za ishod rata, ali mi nisu dali nikakve detalje. Rečeno mi je tek kad si stigao na drugu stranu. Kunem se, nisam znala da će ti narediti da ubiješ bilo koga. A pogotovo nisam znala da će ti prijetiti smrću, ako to ne obaviš. To sam čula tek sinoć. Zato sam došla. Hoću da ti pomognem.

OVEN BRIK

Ne vjerujem ti ni jednu jedinu riječ.

VIRDŽINIJA

Da sam na tvom mjestu ni ja ne bih, ali istina je.

OVEN BRIK

Znaš šta je smiješno, Virdžinija? Što me je baš briga. To, što lažeš. Sviđaš mi se i suviše da bih se zbog toga nervirao. Možeš i da me ubiješ, nećeš prestati da mi se sviđaš.

VIRDŽINIJA

I ti se meni sviđaš, Ovene.

OVEN BRIK

Čudna si ti osoba.

VIRDŽINIJA

Stalno mi to govore.

OVEN BRIK

Koliko ima od kada si prešla na drugu stranu?

VIRDŽINIJA

Petnaest godina. Ovo mi je prvo putovanje. Do prije tri mjeseca to je bilo nemoguće. Ti si prvi koji je prešao tamo i vratio se nazad. Znaš li to?

OVEN BRIK

Niko mi ništa nije rekao.

VIRDŽINIJA

Kao da zakoračiš u san. Mjesto je isto, ali potpuno drugačije. Amerika bez rata. Teško je to svariti. Navikneš se na borbe, to ti se uvuče u kosti i, poslije nekog vremena, teško da možeš zamisliti drugačiji svijet.

OVEN BRIK

Amerika jeste u ratu, samo što ga ne vodimo ovdje. Barem ne još.

VIRDŽINIJA

Kako ti je žena?

OVEN BRIK

Nije u Njujorku. Poslao sam je majci.

VIRDŽINIJA

Pametno.

OVEN BRIK

Inače, trudna je.

VIRDŽINIJA

Bravo, mali. Čestitam.

OVEN BRIK

Flora je trudna, volim je više nego ikad, prije bih dao ruku nego da se njoj nešto dogodi, a ipak, jedino što u ovom trenutku zaista želim, jeste da te odvedem u krevet. Ima li to ikakvog smisla?

VIRDŽINIJA

Apsolutno.

OVEN BRIK

Posljednje valjanje u sijenu.

VIRDŽINIJA

Nemoj tako da govoriš, Ovene. Ti nećeš umrijeti.

OVEN BRIK

Pa, šta misliš? Kako ti se dopada ideja?

PISAC

Brik zagrlji Virdžiniju i poljubi je, duboko gurajući svoj jezik u njena usta. Za njega je to trenutak savršenstva, ispunjenje sna koji traje polovinu njegovog života, ali i trenutak pun stida i žaljenja.

OVEN BRIK

Gdje me vodiš?

VIRDŽINIJA

Na dva mjesta. Jedno danas, drugo sutra.

OVEN BRIK

Malo preciznije.

VIRDŽINIJA

O prvom, zaista, ne mogu ništa da ti kažem, željela bih da bude iznenađenje. A sutra idemo u Vermont.

OVEN BRIK

Vermont? To znači, Paul...Vodiš me kod pisca?

VIRDŽINIJA

Brzo kapiraš.

OVEN BRIK

Ne vrijedi, Virdžinija. Pomišljao sam da odem tamo, ali pojma nemam šta bih mu rekao.

VIRDŽINIJA

Samo ga zamoli da prestane.

OVEN BRIK

Nikad me neće poslušati.

VIRDŽINIJA

Kako znaš?

OVEN BRIK

Znam.

VIRDŽINIJA

Zaboravljaš da ću i ja biti s tobom.

OVEN BRIK

Kakve to ima veze?

VIRDŽINIJA

Već sam ti rekla da ne radim za Friska. Šta misliš od koga primam naređenja?

OVEN BRIK

Otkud znam.

VIRDŽINIJA

Razmisli...hajde.

OVEN BRIK

Nije valjda od Pisca?

VIRDŽINIJA

Da, od Pisca.

OVEN BRIK

To je nemoguće. On je s ove strane, a ti s one. Nema načina da komunicirate.

VIRDŽINIJA

Jesi li ikad čuo za telefon?

OVEN BRIK

Telefoni ne rade. Pokušao sam da zovem svoj broj i rečeno mi je da broj nije u funkciji.

VIRDŽINIJA

Ima telefona i telefona. Zar misliš da bi Pisac sebe ostavio bez jednog koji radi?

OVEN BRIK

Razgovaraš s njim?

VIRDŽINIJA

Neprekidno.

OVEN BRIK

Ali nikad se niste sreli?

VIRDŽINIJA

Ne. Sutra je taj veliki dan.

OVEN BRIK

Zašto ne odemo sada do njega?

VIRDŽINIJA

Zato što je sastanak zakazan za sutra. Do tada imamo druge planove.

OVEN BRIK

Ono iznenađenje?

VIRDŽINIJA

Tačno.

OVEN BRIK

Koliko još imamo?

VIRDŽINIJA

Manje od pola sata. Za otprilike dvije minute zamoliću te da zatvoriš oči. Kad stignemo, ponovo ih otvori.

Mrak.

PISAC

Kada mu Virdžinija kaže da otvori oči Oven vidi kuću od cigle, susjedstvo je netaknuto, nema garavih zidova, uništenih krovova, polupanih prozora. Tako je nekad bilo, kaže mu Virdžinija. Prije napada, prije nego je Pisac počeo sve da razara. Pustimo Virdžiniju neka uživa u svom trenutku sreće. Pustimo Ovena Brika da zaboravi na svoju malu Floru i da pronade utjehu u maručju Virdžinije Blejn.

Pustimo muškarca i ženu koji su se upoznali kao djeca da uživaju u svojim odraslim tijelima. Neka zajedno legnu u krevet i nek rade šta im je volja. Život ide dalje, sve do kraja, a onda staje. I ovi životi će stati, jer moraju da stanu. Neće stići do Pisca, jer bi Pisac tada mogao da posustane i odustane, a Pisac ne može odustati, jer mora da nastavi svoju priču, priču o ratu u tom drugom svijetu, koji je takođe i ovaj svijet. I ne može dozvoliti nikome da ga u tome zaustavi.

Ovrn Brik čuje avione kako nisko lete u daljini, zatim buku helikoptera i trenutak zatim, razoran zvuk eksplozije. Prozori u kuhinji razlijeću se u paramparčad, pod se trese pod njegovim bosim nogama, a zatim počinje da se podiže kao da čitav temelj kuće mijenja položaj. Brik istrči u hodnik, pa prema spratu, da vidi šta je sa Virdžinijom. Odozgo padaju grede i crijep sa krova. Kroz oblak gustog dima gleda u noćno nebo. Gornjeg sprata više nema. Nema više ni Virdžinije.

Istrčava na travnjak. Vojnici Federacije kreću se sredinom ulice, pedeset-šezdeset ljudi sa šljemovima, naoružani. Brik podiže ruke u znak predaje, ali ne vrijedi. Prvi

metak ga pogađa u nogu, drugi prolazi pravo kroz njegovo desno oko i izlazi kroz glavu. I to je kraj Ovena Brika. Napušta ga bez posljednje riječi, bez posljednje misli.

Osamdeset kilometara dalje, u bijeloj drvenoj kući, Pisac leži budan u krevetu i zuri u tamu. A rat se nastavlja.

Jedino rješenje je da ostavim Brika, da se postaram da bude dostojno sahranjen, i da smislim novu priču. Nešto sasvim prizemno ovog puta. Ratne priče. Spustiš gard samo malo i one navale, pojure prema tebi, jedna po jedna...

KATJA

Jesi li budan?

PISAC

Uđi.

KATJA

Jesi dobro? Čula sam da je nešto palo na pod...i kašalj.

PISAC

Zdrav sam ko dren.

KATJA

Jesi bar malo spavao?

PISAC

Ne. A ti?

KATJA

Nešto malo.

PISAC

Zatvori vrata, bolje je kad je potpuni mrak. Uzmi jastuk, lezi pored mene. Kao kad si bila mala. Kad smo baka i ja dolazili u goste, uvijek si se uvlačila u krevet između nas.

KATJA

Strašno mi nedostaje.

PISAC

Tebi, i svima ostalima.

KATJA

Zbog čega si prestao da pišeš knjigu, djede?

PISAC

Shvatio sam da je zabavnije gledati filmove s tobom.

KATJA

Prestao si da pišeš davno.

PISAC

Postala je previše tužna. Napravio sam mnogo gluposti u životu, nisam imao snage da ponovo prolazim kroz sve to. A onda se Sonja razbolila. Poslije njene smrti pisanje mi je postalo odbojno.

KATJA

Strog si prema sebi.

PISAC

Samo sam iskren.

KATJA

Ta knjiga je trebala biti za mene, sjećaš se?

PISAC

Za tebe i tvoju majku.

KATJA

Ali ona već sve zna. Ja ne znam. Zato sam joj se toliko radovala.

PISAC

Bila bi ti dosadna.

KATJA

Ponekad si pravi tupan, djede, da znaš.

PISAC

Zašto me još uvijek zoveš djed. Svoju majku si davno prestala zvati mama.

KATJA

Nisam više htjela zvučati kao beba.

PISAC

Ja tebe zovem Katja. Ti bi mene mogla zvati Paul.

KATJA

To ime izgleda dobro na papiru.

PISAC

Onda Ed?

KATJA

Otkud ti sad to?

PISAC

Ne znam, palo mi na pamet.

KATJA

Ti baš ništa ne shvataš ozbiljno.

PISAC

Ja sve shvatam ozbiljno, ljubavi. Samo se pretvaram da nije tako.

KATJA

Kako su te zvali kad si bio mali?

PISAC

Raznim imenima.

KATJA

Teško mi je da te zamislim kao dijete. Mora da si bio čudan klinac. Kladim se da si neprestano čitao.

PISAC

To je došlo kasnije. Do petnaeste godine jedina važna stvar mi je bio bejzbol.

KATJA

A djevojčice? Sjećaš li se prve ljubavi?

PISAC

Naravno.

KATJA

Ko je bila ona?

PISAC

Virdžinija Blejn. Zaljubio sam se u nju i odjednom mi bejzbol više nije bio važan.
Počeo sam da čitam poeziju, da pušim.

KATJA

Da li je i ona tebe voljela?

PISAC

Ne znam. Jedno pola godine je igrala toplo-hladno sa mnom, a onda je otišla s
drugim. Činilo mi se da je kraj svijeta.

KATJA

A onda si sreo baku? Imao si samo dvadeset...mlađi od mene.

PISAC

Puno pitaš.

KATJA

Ako već nećeš da završiš knjigu, kako drugačije da saznam. I sad smo tu, u mraku,
i ako mi ne odgovoriš, više ti neću dati da gledaš filmove sa mnom.

PISAC

Ta priča i nije tako prijatna. Mnogo depresivnih stvari.

KATJA

Nisam više mala, Ede. Jedina depresivna stvar je što si prevario svoju ženu i ostavio je zbog druge. Žao mi je, druškane, ali to ti je ovdje standardna stvar. Već sam to prošla sa svojim roditeljima.

PISAC

Kad si posljednji put razgovarala s njim?

KATJA

S kim?

PISAC

S ocem.

KATJA

Prije dvije sedmice, tako nešto.

PISAC

Jeste li dogovorili da se vidite?

KATJA

Pozvao me da dođem u Čikago. Ne znam. Inače, žena mu je trudna. Lijepa Suzi dobiće bebu.

PISAC

Da li tvoja majka zna za to?

KATJA

Nisam joj rekla.

PISAC

Na kraju će saznati.

KATJA

Čini mi se da joj se sada malo bolje, pa nisam htjela. Kad si je prvi put vidio, djede? Baku Sonju.

PISAC

Četvrtog aprila 1955., u pola tri po podne.

KATJA

Gdje?

PISAC

Na Brodveju. Na sebi je imala crveni kaput. Djevojka kratke i crne kose, visoka otprilike metar i šezdeset. Malo klima glavom, kao da pjevuši neku melodiju, poskakuje dok hoda. Kažem sebi, ova djevojka je srećna. Nekoliko sekundi kasnije, kad mi se približi, vidim da ima jarkocrveni ruž. Ja koji nikad nisam oslovio nepoznatu djevojku na ulici, otvaram usta i kažem zdravo. Ona prestaje da pjevuši, odgovori mi. Nervozan sam da kažem još nešto, pa nastavljam da hodam, ali poslije šest ili sedam koraka zažalm zbog nedostatka hrabrosti. Okrećem se, ali ona je već odmakla, prelazi ulicu, nestaje u masi.

KATJA

Frustrirajuće, ali razumljivo. Ja mrzim kada mi se muškarci nabacuju na ulici. Da si bio odvažniji, Sonju bi to vjerovatno odbilo, i ništa ne bi bilo.

PISAC

Osjećao sam se kao da sam prokockao svoju životnu šansu.

KATJA

Koliko je vremena prošlo dok se ponovo niste sreli?

PISAC

Skoro mjesec. Bio sam ubijeden da je nikad više neću vidjeti.

KATJA

Ali sudbina je bila na tvojoj strani.

PISAC

Sudbina, sreća, kakogod.

KATJA

Gdje se to desilo?

PISAC

U podzemnoj željeznici. Išao sam prema gradu, dvadeset sedmog aprila 1955. Vagon je bio pun, zaustavili smo se na stanici, vrata su se otvorila, i ona je ušla. Sjela pored mene.

KATJA

Da li te se sjetila?

PISAC

Tek kroz maglu. Podsjetio sam je i tada se sjetila. Nismo imali mnogo vremena, samo tri stanice. Uspjeli smo da se predstavimo jedno drugom, da razmijenimo adrese i brojeve telefona. Saznao sam gdje studira, da je Francuskinja koja je prvih dvanaest godina života provela u Americi. Razgovarali smo možda nekih sedam minuta, ne više, onda je ona sišla, a ja sam znao da se dogodilo nešto monumentalno. Nisam mogao znati šta Sonja osjeća, ali tokom tih sedam minuta znao sam da sam upoznao onu pravu. Pozvao sam je sljedećeg popodneva. Izašli smo na večeru. Sjedi preko puta mene, u bijeloj bluzi, sa zelenim mirnim očima, i one savršene usne koje se smiješe, često. Toliko se smijala da bi joj pošle suze na oči.

KATJA

Sjećam se. Nikad nisam vidjela nekog ko se tako smije. Kad sam bila mala, ponekad sam je se čak i plašila.

PISAC

Razgovarali smo o raznim stvarima, većinu sam zaboravio. Sjećam se koliki je utisak na mene ostavila priča o njenoj porodici, porijeklu. Lijepo su me prihvatili kada sam ih upoznao. Mislim da ih je ganulo to što i ja potičem iz mješovite porodice, majka jevrejka, otac episkopalac. Došli su do zaključka da Sonja i ja činimo dobar spoj.

KATJA

Preskačeš. Prvi poljubac. Trenutak kad si shvati da je Sonji stalo do tebe.

PISAC

Ista večer, ispred vrata njenog stana. Sonja je učinila prvi korak. Ništa otvoreno erotski, tek prećutna potvrda da joj se dopadam, da je uživala u večeri...da ima namjeru da ponovo izađe sa mnom. Skoro sam se srušio. Prvi poljubac, bez jezika, bez zagrljaja, kratko hvatanje daha, nešto što je ličilo na smijeh. Sekund kasnije obavila je ruke oko mene i onda je krenuo pravi poljubac. Filmski, Francuski poljubac sa Francuskinjom. Onda sam joj poželio laku noć.

KATJA

Pas mal, mon ami.

PISAC

Poljubac za vijekove. Pedeste baš i nisu bile sjajno doba za mlade. Mislim na mlade i sex. U današnje vrijeme klinici počinju da se prашe već kao tinejdžeri

KATJA

Hoćeš da mi kažeš da niste ništa do braka?

PISAC

Naravno da nismo.

KATJA

Kakvo olakšanje.

PISAC

Napaljenost pokreće svijet. Čak i to vrijeme, studenti su se jebali k'o zečevi.

KATJA

Deda!

PISAC

Mislio sam da će ti biti drago.

KATJA

I jeste. Zato ti kažem.

PISAC

To su ti bile pedesete. Seksa na sve strane, ali ljudi zatvaraju oči, prave se da se ništa ne događa. Bar u Americi. Ali tvoja baka je bila Francuskinja. Život Francuza pun je hipokrizije, ali seks tu ne spada. Bila je spremna na stvari zbog kojih bi Amerikanke vrišteći pobjegle iz kreveta.

KATJA

Recimo?

PISAC

Upotrijebi maštu.

KATJA

Nećeš me šokirati. Prošla sam ja puno toga, vjeruj mi.

PISAC

Tijelo ima ograničen broj otvora. Recimo da smo mi istražili svaki od njih.

KATJA

Drugim riječima, baka je bila dobra u krevetu.

PISAC

Da, bila je dobra. Prijatno se osjećala u svom tijelu.

KATJA

Sjećam se njenih ruku.

PISAC

Nježne ruke, ali i snažne. Mudre ruke.

KATJA

Jeste li živjeli zajedno prije braka?

PISAC

Ne, to nije dolazilo u obzir. U Njujorku je postojao zakon po kome paru koji nije bio u braku nije bilo dozvoljeno da ostane nasamo u prostoriji. Svaki hotel je imao detektiva, kućno njuškao, ako bi nekoga uhvatio, taj bi išao u zatvor.

KATJA

Šarmantno. Zašto se niste, jednostavno, vjenčali?

PISAC

Regrutacija.

KATJA

Ali, ti nikad nisi ni išao u vojsku, zar ne?

PISAC

Nisam prošao pregled. Mjesec dana kasnije smo se vjenčali. Njen stariji brat, Patris, dobio je posao u Africi, pa nam je ponudio svoj pariški stan, besplatno.

KATJA

Ne zanimaju me nekretnine. Hoću da mi pričaš o važnim stvarima. Kakva je bila? Kako ste se slagali? Jeste li se svađali?

PISAC

Kakva je Sonja bila? Ludo sam je volio, Katja, to moraš shvatiti. Ali, kako sam je bolje upoznao, počeo sam shvatati koliku patnju nosi u sebi. Često je umjela da odluta, ponekad usred razgovora, počela bi da zuri u prazno. Kad bi je pitao o čemu razmišlja, osmijehnula bi se i rekla, ni o čemu. U osnovi je bila neobrazovana, imala problem da prati tok misli. Ni na šta nije mogla da se koncentriše duže vrijeme, osim na muziku. Da li smo se svađali? Naravno da smo se svađali. Svi parovi se svađaju, ali nikad nije bila ni zla ni okrutna u tim raspravama. Kada me je kritikovala, najčešće je bila u pravu. Bila je loša kuharica za jednu Francuskinju...i mada je bila vrlo lijepa žena zanosnog tijela, nije znala da se obuče. I nije mnogo čitala. A i o onome što je pročitala bilo joj teško da govori. Iskren da budem, ponekad sam se pored nje osjećao usamljeno.

KATJA

Imam utisak da si bio razočaran.

PISAC

Ne, nisam bio razočaran. Bilo je to srećno doba za mene, za oboje. Kad je bila u trećem mjesecu trudnoće, vratili smo se u Njujork.

KATJA

Gdje ste živjeli?

PISAC

Mislio sam da te ne zanimaju nekretnine. Na različitim mjestima.

KATJA

Kakva je moja majka bila kao beba?

PISAC

I jednostavna i komplikovana. Drugim riječima, beba. Ne, beba nad bebama. Naša beba.

KATJA

Kad je baka počela ponovo da nastupa?

PISAC

Mirijam je imala samo tri mjeseca. Jednog dana, kad je tvoja mama imala šest mjeseci, ušao sam u sobu i ugledao Sonju kako kleči kraj kreveta, sastavljenih šaka, mrmlja nešto na francuskom. Dragi Bože, daj mi znak i reci šta da radim sa mojom djevojčicom. Dragi Bože, nauči me da volim, da izdržim. Kad je shvatila da sam u sobi, počela se izvinjavati, objašnjavati. Rekla mi je da se to desilo pred kraj trudnoće. Išla je ulicom prema kući i odjednom bila preplavljena osjećanjem sreće. Shvatila je, tako mi je rekla, da je sve povezano, a da je ta sila koja sve drži na okupu – Bog. Poslije toga počela je da mu se obraća.

KATJA

Meni nikad nije govorila o Bogu.

PISAC

To je zato što je prestala da vjeruje. Kada sam se brak raspao, osjetila je da je Bog napustio. Bilo je to prije tvog rođenja.

KATJA

Jadna baka.

PISAC

Da, jadna baka.

KATJA

Imam jednu teoriju o vašem braku. Majka i ja smo razgovarale o tome. Ti i baka ste se razveli zbog njene karijere.

PISAC

Besmislica.

KATJA

Dobro, zbog njenih čestih putovanja.

PISAC

Sonja nikad nije bila odsutna duže od nedjelju dana. Naučio sam da živim s tim. Šezdeset i sedme, kad je potpisala ugovor za ploču, sve se promijenilo. Mrzio sam kad je odlazila. Jedini izbor je bio da naučim živjeti s tim.

KATJA

Bio si joj vjeran?

PISAC

U potpunosti.

KATJA

I kad si počeo da zastranjuješ?

PISAC

Oko 1970., čini mi se. Bilo mi je trideset i pet. Sonja na tromjesečnoj turneji po Evropi. Ja sam, hormoni me tresu iz sve snage. Jedne noći, poslije neke pijanke u baru, išao sam pješice kući, na vratima zgrade spazim prostitutku kako stoji. Ona privlačna, ja dovoljno pijan. Uznemirio sam te ovim?

KATJA

U redu je, sama sam kriva. Nastavi sa pričom.

PISAC

Poslije petnaest godina u krevetu sa istom ženom, bilo je fascinantno doći drugo tijelo. Otkriće. Nešto potpuno novo za mene.

KATJA

Da li si se osjećao krivim?

PISAC

Ne. Smatrao sam to eksperimentom. Činilo se kao da mi moj život nikad nije istinski pripadao, da nikad nisam zaista bio svoj, da nikad nisam bio stvaran. Ali ne možeš švrljati naokolo, raditi ono što sam ja radio, i očekivati da će ti se brak održati.

KATJA

Ne budi strog prema sebi, djede. Primila te je nazad, zar ne?

PISAC

Da, ali sve te propuštene godine...A onda sedemdeset i četvrte, napisao sam pozitivan prikaz prvog romana Une Makneli, mlade američke autorke. „Očekivanja“, sjajna knjiga. O spisateljici nisam znao ništa, nisam znao kako izgleda. A onda. Četiri mjeseca kasnije, otišao sam na neko veće poezije, bez Sonje. Baš kad sam se spremao izaći, neko me uhvati za ruku. Una Makneli. Željela je da mi zahvali na lijepom prikazu, Visoka, prefinjena...pozvao sam je na piće. Bila je drugačija. Ne spavaš sa Unom Makneli pa joj onda ujutro kažeš zbogom. U nju se zaljubiš.

KATJA

A onda?

PISAC

Decembar iste godine, dva dana poslije Božića. Sonja se vratila kući i rekla mi da zna.

KATJA

Kako?

PISAC

Nije htjela da mi kaže. Sjećam se njene pribranosti, barem do pred sam kraj, kada je prestala da govori. Nije plakala, nije vikala. Moraš da odabereš, rekla je. Idi i reci joj, a onda se vrati.

KATJA

Jesi li se vratio?

PISAC

Plašim se da nisam.

KATJA

Možeš ubrzati priču malo. Ne moraš mi pričati o braku sa Unom. Znam da je bio buran. Ostavila te zbog nekog njemačkog slikara?

PISAC

Moj alkoholičarski period.

KATJA

Kako ste se ti i baka pomirili?

PISAC

Devet godina razdvojenosti. Sonja je i suviše bila dio mene, čak i poslije razvoda. Njena ljutnja se pretvorila u sažaljenje. Nekoliko mjeseci prije vjenčanja tvojih roditelja napisala mi je pismo. Brinula je što Mirijam tako mlada srlja u brak. Odgovorio sam joj da mi tu ništa ne možemo, djeca ne uče na greškama svojih roditelja. Na dan vjenčana, kad smo se konačno vidjeli, djelovalo je nekako utješno. Plesali smo, pričali o starim vremenima, na nekoliko trenutaka se čak držali i za ruke. Mjesec dana kasnije, jednog jutra, probudio sam se i shvatio da želim ponovo da je vidim. I pozvao sam je.

KATJA

Samo tako?

PISAC

Bila je to repriza onog prvog puta. Ponovo sam imao dvadeset, nervozni, zaljubljeni balavac..Ali kad sam je nazvao, nije bila tamo. Uključila se sekretarica. Njen glas. Toliko me potresao da sam prekinuo vezu.

KATJA

Je li te nazvala?

PISAC

Zvala je. Glas joj je bio miran, pomalo rezervisan. Rekao sam joj da sam razmišljao o njoj. Pitao sam je kako je. Plivam nekako, rekla je. Pitao sam je da li bi htjela sa mnom na večeru, nekad. Rekla je da nije sigurna, da mora razmisliti. I na tome se završilo.

KATJA

Nije bio neki obećavajući početak.

PISAC

Moglo je biti i gore. Nije me odbila, samo je rekla da nije sigurna. Pola sata kasnije telefon je ponovo zazvonio. Naravno da ću izaći na večeru s tobom, rekla mi je. I tako je počelo, ponovo. Sonja je odbijala da se uda za mene. Živjeli smo u grijehu do njene smrti. Trebalo je da prođe pola godine prije nego smo najzad završili u krevetu. Kad smo prvi put vodili ljubav, smijala se. Drugi put je plakala i jecala u jastuk. Bilo je mnogo dana kad nije željela da me vidi, drugim danima bi me pozivala i govorila – dođi odmah. Godinu i po kasnije sve se promijenilo.

KATJA

Šta se desilo?

PISAC

Ti.

KATJA

Kako misliš ja?

PISAC

Ti si se rodila. Kad te Sonja prvi put uzela u naručje njeno lice se ozarilo. Suze su joj klizile niz lice...i smijala se, smijala. Poslije, kad smo otišli u hotel, rekla mi je – čim se vratimo u Njujork hoću da se preseliš i da ostaneš sa mnom zauvijek.

KATJA

To sam ja učinila?

PISAC

Da, ti si nas spojila.

KATJA

Zašto je život tako užasan?

PISAC

Jednostavno je takav.

KATJA

Ja nikoga nikad nisam voljela.

PISAC

Šta pričaš?

KATJA

Pokušala sam da volim Tajtusa. On je mene volio, ali ja nisam mogla da mu uzvratim. Šta misliš zašto se priključio onom glupom društvu i otišao?

PISAC

Da zaradi novac.

KATJA

Otišao je zbog mene. I zato je poginuo. Umro je zbog mene.

PISAC

Prestani da se kažnjavaš, Katja.

KATJA

Šta mogu.

PISAC

Mislim da je vrijeme za promjenu.

KATJA

Ne želim da mijenjam bilo šta.

PISAC

Jesi razmišljala da se na jesen vratiš na studije?

KATJA

Nisam sigurna da sam spremna.

PISAC

Imaš još četiri mjeseca.

KATJA

Vidjećemo.

PISAC

Da li te zanima putovanje?

KATJA

Gdje bismo išli?

PISAC

Gdje god poželiš.

KATJA

A majka? Ne možemo je ostaviti samu.

PISAC

Mogli bi zajedno, nas troje.

KATJA

Ali ona radi na knjizi.

PISAC

Može da je piše dok smo na putu.

KATJA

Ti nisi u stanju da putuješ autom. Noga bi te jako boljela.

PISAC

Možemo kamp prikolicom. Mirijam će raditi na knjizi, a nas dvoje ćemo ići u potragu.

KATJA

Šta ćemo tražiti?

PISAC

Ne znam. Bilo šta. Najbolji hamburger u Americi.

KATJA

Zezaš me, zar ne?

PISAC

Ljudi poput mene se ne znaju zezati.

KATJA

Zaboravio si jednu važnu stvar?

PISAC

Koju?

KATJA

Hrčeš.

PISAC

Pa, dobro, hrčem. A šta kažeš na Pariz?

KATJA

Neka hvala. Radije bih ostala ovdje i gledala svoje filmove.

PISAC

To postaje droga. Mislim da bi trebalo da malo smanjimo.

KATJA

Ne mogu. Potrebne su mi slike. Potrebno mi je da posmatranjem drugih stvari skrenem pažnju.

PISAC

Sa čega?

KATJA

Ne pravi se glup.

PISAC

Znam da sam glup, ali jednostavno ne shvatam.

KATJA

Tajtus. Ti si ga zaboravio?

PISAC

Naravno da nisam.

KATJA

Ljudi odlaze u rat i neki od njih ginu. Dobiješ telegram, ili telefonski poziv, neko te obavijesti da je tvoj sin, tvoj momak, ubijen. Ali ne vidiš kako se to dogodilo. U glavi stvarаш slike. Mi smo vidjeli. Vidjeli smo kako su ga ubili, I ne mogu toga da se oslobodim.

PISAC

To moraš prihvatiti, Katja. Prihvatiti i pokušati ponovo da živiš.

KATJA

Trudim se.

PISAC

Pored filma ima i drugih stvari koje ti mogu odvratiti pažnju. Recimo rad. Nešto čime ćeš se zaokupiti.

KATJA

Kao naprimjer?

PISAC

Gledali smo toliko filmova...možda da i sami napravimo jedan?

KATJA

Ja nisam pisac. Ne znam izmišljati priče.

PISAC

A šta misliš da sam ja radio noćas?

KATJA

Ne znam. Razmišljao, sjećao se.

PISAC

Bolje mi je kad razmišljam...i sjećam se preko dana. Uglavnom sam sebi pričao priču. To radim kad ne mogu da zaspim. Ležim u mraku i pričam sebi priče. Mogli bi da ih pretvorimo u filmove.

KATJA

Kakve priče?

PISAC

Razne. Mislim da treba da počnemo sa komedijom.

KATJA

Nije mi nešto do smijeha ovih dana.

PISAC

Upravo zato. Mogli bi dobro da se zabavimo.

KATJA

Ko hoće da se zabavlja?

PISAC

Ja. A i ti, ljubavi. Pretvorili smo se u dvije tužne vreće i ja ti predlažem lijek.

Mrak

PISAC

Katja zaspi. Slušam njeno ravnomjerno disanje. Vjerovatno je već prošlo četiri. Moje misli se polako usmjeravaju na Tajtusa, i ubrzo zatim opet sam u njegovoj priči. Sonja i ja smo je upoznali sa Tajtusom. Da li je umro zato što se zaljubio u našu unuku? ...Dopadao mi se jer je volio da čita. Pisao je priče, slao mi ih na čitanje, pitao za mišljenje. Predlagao sam mu koje knjige da pročita.

Kada je počeo da govori o tome kako bi otišao da radi u Iraku, njegovi roditelji su izludjeli od straha. Otac se izvikao na njega, mati je plakala, pala u postelju i počela da uzima velike doze sredstava za smirenje. Molili su me da ga urazumim.

Kad se Sonja razboljela, izgubio sam kontakt sa Tajtusom. Postao je mrzovoljan, svadljiv. Znao sam da neću uspjeti da promijenim njegovu odluku.

Nemam namjeru da se raspravljam s tobom. Samo sam malo zbunjen, volio bih da mi objasniš.

TAJTUS

U redu. Nema problema.

PISAC

Rat traje već treću godinu. Bio si zgrožen, protivio se invaziji. Rekao si da je to lažni rat, i najveća politička greška u američkoj istoriji.

TAJTUS

Da, tačno tako sam mislio.

PISAC

Rekao si kako Buša treba strpati u zatvor, njega i svu tu fašističku bandu koja upravlja zemljom. I promijenio si mišljenje?

TAJTUS

Ne.

PISAC

Nimalo?

TAJTUS

Ni najmanje.

PISAC

Pa zašto onda, pobogu, hoćeš da ideš u Irak?

TAJTUS

Ne idem ja tamo da bih pomogao Americi, Idem zbog sebe.

PISAC

Zbog novca? Plaćenik u akciji?

TAJTUS

Nisam ja plaćenik. Plaćenici nose oružje i ubijaju ljude. Idem da vozim kamion, i to je sve. Da prevozim čaršafe, peškire, sapun, prljav veš. Posao je sranje, ali je plata ogromna. Potpišeš na godinu dana i vratiš se kući sa devedeset do sto hiljada dolara.

PISAC

Ali tako ćeš podržavati nešto što čemu se protiviš. Kako to sebi opravdavaš?

TAJTUS

To nije pitanje moralnosti odluke. Već toga da nešto naučim. Znam da je tamo jezivo i opasno, ali upravo zato i želim da idem. Što užasnije to bolje.

PISAC

To nema nikakvog smisla.

TAJTUS

Čitavog života sam želio da postanem pisac. Ali obojica znamo da ne valjam. Moji radovi su sranje. Svaka riječ koju sam do sada napisao je sranje. Ima godina kako sam završio studije i dane provodim u kancelariji. Kakav je to život? Toliko jebeno bezbjedan i jebeno dosadan, da to više ne mogu da podnesem. Ja ništa ne znam, niti sam šta uradio. Zato odlazim. Da iskusim nešto što se ne tiče mene samog.

PISAC

Odlaskom u rat nećeš postati pisac. U najboljem slučaju vratićeš se glave pune nepodnošljivih sjećanja. U najgorem slučaju, uopšte se i nećeš vratiti.

TAJTUS

Znam da postoji rizik, ali moram da promijenim svoj život. Odmah. Sad.

Mrak

PISAC

Početak aprila prešao sam da živim kod kćerke. Tri mjeseca poslije, Katja nas je nazvala, plačući.

KATJA

Uključi televizor.

Snimak zarobljenog Amerikanca...novinarski glas iz off-a

GLAS

Dvadesetčetvorogodišnji Njujorčanin, Tajtus Smol, vozač kamiona, otet je jutros na putu za Bagdad. Njegovi otmičari traže deset miliona dolara za njegovo oslobađanje, kao i trenutni prestanak svih vojnih aktivnosti. Obavezali su se da će zatvorenika pogubiti ukoliko njihovi zahtjevi ne budu ispunjeni u roku od 72 sata.

PISAC

Sljedećeg dana Katja je došla, uključili smo njen laptop i pogledali drugi, posljednji snimak.

KATJA

Na sreću nema zvuka.

PISAC

Na sreću. Na glavu su mu navukli vreću. Sjedi na stolici, ruku vezanih na leđima.

KATJA

Ne pokušava da se oslobodi.

PISAC

Četvorica otmičara stoje oko njega. Jedan mu zariva sječivo u vrat.

KATJA

Drugi spušta pušku, i objema rukama, čvrsto, obuhvata Tajtusovu glavu.

PISAC

Čovjek sa sjekirom završava posao. Onda jedan podiže glavu, hvata ja za crvenu kosu i prinosi kameri.

KATJA

Drugi prinosi nož. Vadi mu oči.

PISAC

Onda se ekran zatamni. Mrak.

Mrak. Kucanje na vratima.

MIRIJAM

Katja?

PISAC

Spava.

MIRIJAM

Vidjela sam da nije u sobi i malo se uplašila.

PISAC

Još jedna loša noć. Ležali smo u mraku, razgovarali.

MIRIJAM

Jesi gladan?

PISAC

Malo.

MIRIJAM

Da stavim kafu?

PISAC

Nemoj. Sjedi ovdje, da pričamo.

MIRIJAM

O čemu?

PISAC

O Katji i Tajtusu. Rekla mi je da su raskinuli prije nego što je otišao. Ona misli da je otišao zbog nje.

MIRIJAM

Da, raskinuli su.

PISAC

Kada?

MIRIJAM

Krajem proljeća. Mama je već bila bolesna.

PISAC

Ali Tajtus je otišao tek narednog februara.

MIRIJAM

Osam ili devet mjeseci poslije raskida.

PISAC

Dakle, nije otišao u Irak zbog nje?

MIRIJAM

Kažnjava samu sebe. Pričali ste, objasnio ti je zašto ide.

PISAC

I nije pominjao Katju. Nijednom.

MIRIJAM

Vidiš?

PISAC

Sada mi je malo bolje. Ali i malo gore. Skoro sam zaboravio. Pročitao sam sinoć dio tvog rukopisa.

MIRIJAM

I?

PISAC

Radiš pravu stvar.

MIRIJAM

Jesi siguran?

PISAC

O knjigama nikad ne lažem. Veoma si lijepa kad si nasmijana.

MIRIJAM

Samo tad?

PISAC

Uvijek si lijepa.

MIRIJAM

Još jedna od tvoj sitnih laži, ali prihvatam. Kafa i tost?

PISAC

Ne, danas ne. Mislim da bi ovog jutra trebali sve troje da izađemo na doručak.

MIRIJAM

Dodaću ti štaku.

PISAC

Rouz Hotorn baš i nije bila bog zna kakva pjesnikinja, zar ne?

MIRIJAM

Baš loša.

PISAC

Ali ima jedan stih...odličan stih.

MIRIJAM

Koji?

PISAC

„I dok svijet čudnoliki dalje hodi.“

MIRIJAM

Da, tata. Svijet čudnoliki dalje hodi.

Video projekcija. Paul Auster čita ulomak iz romana „Čovjek u mraku“. Za to vrijeme glumci ispisuju po scenografiji rečenice iz njegovih knjiga.

„Bilo je to onog ljeta kada je čovjek prvi put hodao po Mjesecu.“

„Tražio sam savršeno mjesto za umiranje.“

„S njim sam se prvi put rukovao u proljeće 1967.“

„Ima već skoro godina dana kako fotografiše ostavljene stvari.“

„Starac sjedi na ivici uskog kreveta, dlanova ispruženih na koljenima, glave pognute, zuri u pod.“

„Misliš da ti se tako nešto nikada neće desiti...“

„Bilo mi je dvanaest godina kada sam prvi put hodao po vodi.“

„Ovo su posljednje stvari, pisala je.“

„Nisam imao olovku pa sam zamolio oca da mi pozajmi svoju.“

GLUMICA

Uspavljivanje čitanjem i izmišljanje priča neki su od najstarijih i najučinkovitijih lijekova što ih je čovjek pronašao za svoje strahove. Ovo čitanje, ovu priču, posvećujemo piscu Paulu Austeru.

Molimo, sve vas koji želite, da prije no što izađete uzmete olovku i ispišete svoju rečenicu, citat, želju, stih, uspavanku, poruku...a onda će mrak...i laku noć.

KATJA

